

Evakkolasten yhdistys koolla Paimiossa

”Laupeutta sotien keskellä! Tuo Kansainvälisen Punaisen Ristin tunnuslause on yleispätevä ohje meille kaikille. Elämme Euroopassa laajamittaista murrosta, kun kotimaassaan hädässä olevat ihmiset etsivät muista maista turvaa ja elinmahdollisuutta. Tehkäämme heille niin kuin toivoisimme itsellemme tehtävän.” Tämän julkilausuman Evakkolapset ry vahvisti ja julkisti vuosikokouksessaan maaliskuun alussa. Lausuman taustana ovat omakohtaiset kokemukset viime sotien vuosilta tai vähintäänkin välittynyttä tietoa edelliseltä sukupolvelta. Lasten näkökulma lisää lausuman tunnearvoa ja pysäyttävää sisältöä.

Valtakunnallinen yhdistys tuo itseään tunnetummaksi järjestämällä tapahtumiaan eri maakunnissa. Evakkolapset ry:n toimintamalliin tämä sopii erityisen hyvin, koska evakkomuistoja on koottavissa likimain joka pitäjästä ja lähtöalu-eita löytyy laajasti Hangosta Petsamoon Porkkalaa unohtamatta. Yhdistyksen näkyviin tapahtumiin kuuluvat kesäiset evakkovaellukset, nekin eri alueilla vuorollaan. Tänä kesänä heinäkuun toisena lauantaista kohtauspaikkana on Urjala.

Paimion vuosikokouksessa puheenjohtajan pesti siirtyi Eini Hämäläiseltä **Lauri Kososelle** ja yhdistyksen hallituksessa aloittivat uusina espoolainen **Tarja Lang** sekä turkulainen **Juhani Lavén**. Vanha vuosi päätettiin ja uuden suunnitelmat vahvistettiin. Tavalliseen tapaan jäsenkunnasta oli päätöksiä sorvaamassa vain pienempi osa, mutta ei se päätösten merkitystä vähennä. Iltpäivän ohjelmaksi oli järjestetty seminaari, jossa puhuttiin evakkolasten ohella maahanmuutosta, Karjala-seuran roolista uudella kotiseudulla, pitäjälehtien toiminnasta ja muistojen kirjoittamisesta sekä evakko-vaiheiden tunteiden tutkimisesta.

Johannekselainen ja lasten muistot

Omaa seminaarialustustani varten kävin läpi Johannekselaisen vuosikerrat viiden vuoden välein viisikymmentäluvun puolivälistä alkaen. Etsin kirjoituksia, jotka

Lauri Kosonen valittiin yhdistyksen puheenjohtajan tehtävään, joka on hänelle tuttu aikaisemmastakin vaiheesta viime vuosikymmeneltä. Yhdessä Anne Kuorsalon kanssa he valmistelevat ensi vuodeksi uutta kirjaa evakkolasten teemasta.

olisivat muistelmia suunnilleen kouluikäisenä elettyistä evakkokokemuksista. Lehtemme kolme ensimmäistä vuosikymmentä olivat näistä muistelmista varsin tyhjä, yksittäisiä kirjoituksia esiintyi. Lehti oli kuitenkin järjestänyt kilpikirjoituksen evakkokokemuksista 50-luvun lopussa ja kirjoittajien joukosta ykkössijalle nousi **Eeva-Leena Onnelan** muistelmia aloittelevana koululaisena sotavuosien keskellä Johanneksessa. Ja oli siinä ajankuvaa laajemminkin lapsen näkökulmasta. Evakkolasten kirjoitusvaihe alkoi tiiviimmin vasta

Tapahtumapäivään osallistuneella Sirkka Ojalalla (oikealla) on sukutaustaa Johanneksessa. Hän muisteli äitinsä olleen yksi pitäjälehtemme kirjoittaneista.

80-luvun lopussa ja varsinkin kotiseutumatkien alettua 90-luvulla. Muistot saivat ikään kuin kiinnepohdan, kun muuttanutkin maisema laittoi ajatukset liikkeelle ja tunteja alettiin purkaa paperille- omana kokemuksena ja yhteisenä kokemuksena.

Kirjoitusinto on pysynyt yllä ikääntymisestä huolimatta varsin monilla ja uusiaakin muistelijointa on saatu joukkoon. Jos kirjoitusinto kohosi siinä vaiheessa, kun muistelijat olivat kuusikymppisensä ylittäneet, he ovat tänä päivänä kahdeksankymppisiä. Pari vuotta sitten julistettu koulumuistojen kirjoituskisa kokosi tuttuja kirjoittajia ja uusia nimiä aiheen äärelle yllättävän laajasti.

Ja muistikuvat olivat tarkkoja, vaikka tapahtumista oli aikaa reilutkin seitsemän vuosikymmentä. Sopinee sekin mainita, että yksi ensimmäisistä osallistujista oli jälleen Eeva-Leena Onnela.

Evakkolapset ry käyttää termiä tunnetaakka kuvaamaan evakkovuosien suoria tai välillisiä paineita, joskus huomaamattakin eteenpäin siirtyviä taakkoja. Seminaarissa todettiin, että kirjoittaminen on yksi tapa käsitellä ja purkaa noita taakkoja – hyötyä tulee itselle ja lukijoille. Tässä mielessä pitäjälehdet ja kyläkirjat tai pitäjäkirjat tai sukukirjat toimivat tärkeinä kanavana. Kaiken lisäksi niihin tallentuu dokumentteina aineistoa vaikka tutkimusten lähdeaineiksi. Seminaarissa pohdittiin myös sitä, missä määrin kirjoituksiin sisältyy asiatietoa ja tunnetta ja mikä on niiden suhde. Lausuin käsitykseni, että tunne on se tekijä, joka laittaa kirjoitusvaiheen liikkeelle. Persoonasta riippuu se, kuinka paljon ja kuinka helposti tunnetekijöiden osuutta saa tekstiin mukaan, rivien väliin sitä mahtuu ainakin. Jälkikäteen harkiten tuota lausuntoa en näe tarpeelliseksi muuttaa. Tunnetekijät ovat Johannekselaisen sivuilla vahva käytevoima, vaikka kaikki kirjoitukset eivät sitä niin suoraan paljasta.

Yleisesti ottaen kaivattiin lisää tutkimusta, jonka kohteena olisivat nämä kotimaiset kokemukset useammankin sukupolven näkökulmasta – ja nimenomaan lasten kokemuksia unohtamatta. Siinä suhteessa rikas kirjallinen vuosikymmenten mittainen kirjojen ja pitäjälehtien tai vastaavien julkaisujen aineisto voisi antaa lujan perustan niihinkin tunteihin, joita ei enää haastattelemalla voida saada. Johannekselaisen sivut voitaneen avata tällaiseenkin tarkoitukseen, jos tilaisuus siihen tarjoutuu.

– Hannu Rastas –

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen myönteinen päätös tuesta kehittämissankkeeseen on nyt saatu. Tarkoituksena on valmistaa tutkittuun perinnetietoon perustuvat Johanneksen naisen kaksi mallipukukokonaisuutta, eri kokoihin sovitut kaavat ja teko-ohjeet sekä mahdollisuus hankkia valmis kansallispuku. Hankkeeseen sisältyy myös käsityö- ja pukuhistorian kursseja, jotka ovat osallistujille maksuttomia. Ensimmäinen koulutuspäivä on lauantai 11.6. klo 12 alkaen. Perehdytään pukuhistorian keruuseen, kansallispuvun kokonaissuunnitelman laatimiseen sekä kansallispuvun tarkistusprosessiin. Asiantuntijoina ovat Kansallismuseon tutkija **Leena Holst** ja kansallispukukonsultti **Taina Kangas** Suomen Kansallispukukeskuksesta.

Koulutus tapahtuu Paimion Asema-Seurakunnan tiloissa, Vistantie 10, Paimio. Tiedustelut ja ennakkoihtautuminen puh. 02 4795 118 tai 050 5020 137, email: johannesseura@elisa-net.fi.

Tervetuloa!

p.s. Ennen koulustilaisuutta mahdollisuus tutustua oppaan johdolla Käsityö museo Miilaan (Kirjakuja 2, Paimio).

Kansallispukutoimikunta tiedottaa

PUKUPERINTEITÄ KARJALASTA

Johanneksen naisen kansallispuvun valmistaminen

Hanke 2016 – 2017

- Puvun valmistaminen historiallisten esitietojen pohjalta ja puvun tuotantoon saattaminen
- Koulutusta pukuhistoriaan ja puvun osien valmistamiseen

Koulutus alkaa la 11.6.2016, jolloin perehdytään pukuhistorian keruuseen, kansallispuvun kokonaissuunnitelman laatimiseen sekä kansallispuvun tarkistusprosessiin eli puvun virallistamiseen. Tarkemmat tiedot koulutuksesta löytyvät yhteystiedoista.

Koulutus on osallistujille maksuton.

Yhteystiedot: www.johannes.fi puh. 02 4795 118 tai 050 5020137

Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahasto: Eurooppa investoi maaseutueläisiin

LEADER

Varsin Hyvä

Johannes-Seura ry

TÄSSÄ LEHDESSÄ:

Sotavuosien arkistot sähköistyvät
s. 3

Tanssin siivin: Rintalan taiteilija-perheen tarina
s. 4-6

Koulutietä Paimiossa
s. 7

Kalevalaa Itämeren aalloilla
s. 8

Käsitellään sääntöjen 9 §:ssä mainitut asiat.

– Johtokunta –

Johannes-Seura ry:n sääntömääräinen kevätkokous
Johannes-Seuran toimistolla, Myllytie 1, 21500 Piikkiö
lauantaina 9.4.2016 klo 13.00

Päätoimittajan kynästä

Johannekselaisen päätoimittaja **Hannu Rastas**

Maailmanrannan keveys

Huhtikuun lehti saattaisi nopeimmille tulla luettavaksi heti ensimmäisenä päivänä. Siltä varalta totean, ettei laaja artikkeli Rintalan taiteilijaperheestä ole aprillausta miltään osin. Uskomattoman tarinan kokoaminen on ollut Marjatalta pitkä projekti ja kaikki se on tarkistettu, mikä meiltä ja maailmalta on kohtuudella löydettävissä.

Lahjakkuuden lajeja on useampaa sorttia. Eikä vähempi riittäisikään, kun seuraa isä-Rintalan ammattivalikoimaa tai tytär-Leenan esiintymispalautteita. Johannekselaisessa tällainen elämäntarina sopii julkaista, koska Johannes on ollut kiinnekohtana kahteenkin eri otteeseen vuosikymmenten välein. Muina aikoina maailmanranta on ollut kevyt kiertää – tai ainakin nopea.

Lukijoillamme saattaa olla omakohtaisia muistikuvia tästä perheestä tai lähinnä ehkä Leena Rintalan esiintymisistä. Olihan hänellä lehtitiedon mukaan esiintyminen Paimiossakin. Joten jatketaan tai täydennetään tarinaa muistojen mukaan.

Viipurinlahden raskaat päivät

Vastapainona edelliselle maailmanmatkailija voi ajautua Viipurinlahden maisemista korven asukiksi. Näin kävi kenraalimajuri Kurt Walleniukselle, jonka elämänvaiheista olen talven päällä lukenut. Lahjakas ja kielitaitoinen jääkäriliikkeen kasvatti tuli nopeasti huomatuksi nuoressa itsenäisessä Suomessa. Lapin kairoissa viihtyvä ja Aunuksen savuista haaveillut upseeri liikkui sen verran ripeästi, ettei virallisempi koneisto pysynyt helposti perässä. Hänet saatiin näkyväksi hahmoksi mukaan kansallisten ääriainesten hankkeisiin 30-luvun alussa ja sen seurauksena hän kantoi tuomiovastuuta taustavoimienkin puolesta. Upseeritie leikkautui poikki, mutta tarkkasilmäinen alan osaaja sopi hyvin sotakirjeenvaihtajaksi ja nousevien sotilaallisten jännitteiden tulkiksi maailmalle.

Talvisota johti upseeritien jatkumiseen, kun Lappiin oli saatava olosuhteet hallitseva vastavoima vihollisvyörylle. Wallenius sai ratkaisullaan rintaman toisensuuntaiseen heiluriliikkeeseen ja pohjoinen uhka torjuttiin. Maailmanmies palveli ulkomaista lehdistöä Rovaniemellä paremmin kuin etelän esikunnat ja nosti samalla sekä omaa arvoaan että kateuden vastavoimia. Tuloksena oli äkkiä katsoen käsittämätön ratkaisu vetää Wallenius Viipurinlahden puolustusrintaman johtajaksi.

Kriittisinä päivinä maaliskuun 1940 alussa menetettiin aikaa pitkän siirtymismatkan takia eikä pettynyt Lapin keisari ehtinyt saada otetta Viipurinlahden taisteluista tilanteiden muuttuessa koko ajan. Liialliseen lääkitykseenkin on viitattu. Jo kolmantena päivänä puolustuksen johtoa vaihdettiin. Jatkosotaan Walleniusta ei enää nimitetty mihinkään tehtävään. Entinen sotilas vetäytyi eteläisen Lapin erämaahan ja kirjoitti aikanaan parhaat erä- ja meritarinansa. Elämä jatkui ja jalostui kansien väliin.

Aineiston toimittaminen

Aineiston toimittamiseen on käytettävissä useita eri vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa eli sähköpostilla tai levykkeillä toimitettua, mutta kaikki perinteiset menettelytavat ovat edelleen myös käytössä.

Aineiston toimittamiseen on useampia vaihtoehtoja. Mieluiten otamme vastaan valmiiksi sähköiseen muotoon tehtyä aineistoa, mutta muutkin toimitustavat ovat edelleen käytössä. Sähköpostilla aineiston voi lähettää osoitteeseen hannu.rastas@dlc.fi tai johannesseura@elisanet.fi. Muussa muodossa Johannes-Seuran toimistoon Kaarinan Piikkiössä, osoite: **Johannekselainen**, Toimitus, Myllytie 1, 21500 PIIKKIÖ..

Pyydämme toimittamaan aineiston seuraavasti:

Seuraava numero ilmestyy toukokuussa. Aineiston toimittaminen viimeistään 16.4.2016 mennessä (painopv 3.5.).

Lehti lähtee jakeluun suoraan kirjapainosta. Osa tilaajista saa sen jo painopäivää seuraavana päivänä ja kaikki kotimaan tilaajat viimeistään kolmantena arkipäivänä painopäivän jälkeen. Jos aineiston toimittamisesta on kysyttävää tai ilmenee häiriöitä jakeluaikataulussa, ottakaa yhteyttä lehtitoimikunnan jäseniin.

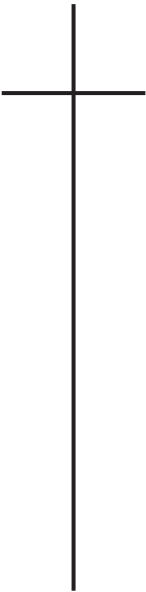

Kuolleita

Viljam Hörkkö kuoli 20.2.2016 Lahdessa. Hän oli syntynyt 5.11.1918 Johanneksen Kaijalassa. Lämmöllä kaivaten omaiset ja ystävät. Siunattu läheisten läsnä ollessa. Kiitos osanotosta.

Rauha Maria Kosonen kuoli 27.2.2016 Paimiossa. Hän oli syntynyt 31.12.1921 Johanneksen Kaijalassa. Kaipauksella muistavat sisko ja siskojen lapset. Siunaus toimitettu hiljaisuudessa 11.3.2016 Paimion kirkossa.

Lauri Johannes Lohjansalo, ent. **Hiiri**, kuoli 8.2.2016 Isojoella. Hän oli syntynyt 13.12.1927 Johanneksessa. Kiittäen ja ikävöiden Irja, Seppo, Jaakko perheineen sekä sukulaiset ja ystävät. Siunaus toimitettu omaisten läsnä ollessa. Kiitos osanotosta suruumme.

Isämme, pappamme, veljeni

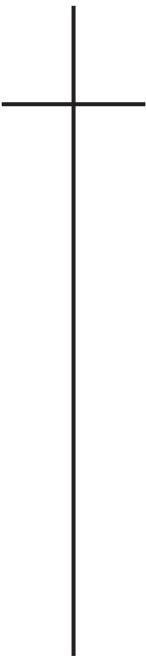
Seppo Olavi Nikkola

s. 15.5.1935 Johannes, Revonsaari
k. 6.2.2016 Kaarina

Olet mukana soitossa merituulen, olet läsnä hetkissä hiljaisuuden. Yhä vierellä vaellat elomme tiellä, sydämissämme mukana, tallella siellä.

Kaivaten
Teija, Hannu, Sanni ja Siiri
Tommi
Kaisu-sisko ja lapset perheineen
Muut sukulaiset ja ystävät

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa. Lämmin kiitos osanotosta. Kiitos myös Kaarinan vuodeosasto 2 henkilökunnalle isän huomaavaisesta hoidosta.

Rakkaamme

Rakel Annikki Katajainen

pääsi toivomaansa lepoon 19.3.2016 Piikkiössä
s. 23.9.1923 Johanneksen Räihälässä

Kaipauksella muistavat
Urpo-veljen perhe
Rauha ja Markus
Raili, Carola, Amanda ja Jonatan
Harri
Eino-veljen perhe
Riitta-Maija
Taisto, Tuula, Teija, Tiia, Tuisku ja Merituuli
Muut sukulaiset ja ystävät

Tahtoisimme toivoa Sinulle
mitä itse emme voi antaa.
Saakoon rakkaus Jumalan
Sinua sylissään kantaa.

Ystävällisenä kutsuna ilmoitamme, että siunaus toimitetaan Piikkiön kirkossa perjantaina 29.4. klo 14. Ilmoittautumiset muistotilaisuuteen 1.4. mennessä Rauha Lintuselle, puh. 0400 634 335.

Merkkipäiviä

90 vuotta

Kauko Loikas (Tp) Kaijalasta 4.3. Kaarinan Piikkiössä.

Martta Loikas o.s. **Haltia** Haltiansaaresta 25.3. Kaarinan Piikkiössä.

Mihin pääsiäistä tarvitaan?

Opetuslapset olivat monella tapaa haavoilla kuten mestarinsa. Jopa Jeesus oli ollut kärsimyksessään epätoivoinen. Nämä köyhät miehet ja naiset, jotka jo valmiiksi olivat epäileväisiä ja häilyväisiä uskossaan, mitä edellytyksiä heillä oli selviytyä tilanteesta?

Kärsimyksessä ei ole mitään ihailtavaa tai tavoiteltavaa. Se on raadollista ja paljastaa ihmisen todellisen luonteen. Kärsimys ei jalosta keskivertoihmistä, se katkeroittaa ja masentaa. Silti on totta myös se, että vain haavoittuneet voivat tietää, mitä kaipaavat ja mitä toiset haavoittuneet tarvitsevat. Jos on itse kokenut heikkouden ja avuttomuuden, tuntee avun merkityksen.

Risti on välttämätön ennen tyhjää hautaa. Mutta tarina ei pääty epätoivoon. Pääsiäinen on tie pimeydestä valoon, yksinäisyydestä yhteyteen, kahleista vapauteen. Mikä onkaan sinun elämäsi syvyys, pääsiäisen sanoma on se, että sinut nostetaan.

– **Henna Salo**, nuorisopastori Etelä-Pohjanmaalta (www.evl.fi) –

Merkkipäiviä

90 vuotta

Kati Nevä o.s. Sinkkonen täytti 28.3. 90 vuotta. Katin kanssa kuvassa Valma-sisko ja lapsenlapsenlapsia.

Tapahtumakalenteri

HUHTIKUU

4.4.

Porin seudun johannekselaiset kokoontuvat klo 18 ravintola Liisanpuiston Krouvari-kabinetissa Liisankatu 20.

9.4.

Johannes-Seura ry:n kevätkokous klo 13 seuran toimistolla Myllytie 1, Piikkiö

16.4.

Käsityökerho seuran toimistolla klo 11 alkaen

16.4.

Päätälän koulupiiriläiset klo 13 Littoisten monitoimitalolla

TOUKOKUU

14.5.

Puusa-suvun tapaaminen klo 13 Kaimalan Karhulammella Kaimalantie 140, Paimio; ks. sivu 8.

15.5.

Hörkön sukuseuran ja Simo Hörkön sukuyhdistyksen ohjelmallinen piknik-risteily Turku-Maarianhamina-Turku, Viking Amorella.

27.-29.5.

Johannes-Seuran kotiseutumatka Viipuri ja Johannes

KESÄKUU

11.6.

Koulutustilaisuus ”Pukuperinteitä Karjalasta; Johanneksen naisen kansallispuvun valmistaminen” (Varsinais-Suomen ELY-keskuksen hanke nro 17106) klo 12 alkaen Paimion AsemaSeurakunnan tiloissa, Vistantie 10, Paimio; ks. sivu 1. Huom! Tutustuminen käsityömuuseo Miilaan (Kirjakuja 2, Paimio) klo 11 alkaen.

Johannes-Seuran toimiston aukioloajat

Huhtikuu

LA 2.4. 11-15

KE 6.4. 12-17

KE 13.4. 12-17

LA 16.4. 11-15

KE 20.4. 12-17

KE 27.4. 12-17

Toukokuu

KE 4.5. 12-17

LA 7.5. 11-15

KE 11.5. 12-17

KE 18.5. 12-17

LA 21.5. 11-15

KE 25.5. 12-17

Sodan sähköiset arkistot käden ulottuville

Menneiden tapahtumien ja omien sukulaisten elämänvaiheiden kartoittaminen muuttuu vuosi vuodelta helpommaksi. Sodassa koettuja tapahtumia voi nykyisin pitkälti selvittää internetin avulla kotitöinä. Lähiaikoina avautuu laajempaan käyttöön uusi palvelu www.sotapolku.fi , joka on parhaillaan testivaiheessa. Tulossa olevan palvelun avulla pystyy etsimään sodassa

olleiden tietoja ja hakemaan heidän joukko-osastojensa vaiheita kartalla. Palvelussa on nyt noin 80 000 kaatuneen tiedot. Tavoitteena on ollut avata sivusto tätä laajemmin jo maaliskuun 2016 aikana, mutta toistaiseksi testivaihe jatkuu. Avauksen jälkeen palveluun voi kirjautua sisään ja lisätä sinne muita sodassa olleita henkilöitä sekä heihin liittyviä kotiarkistoja.

Jo entuudestaan internetistä löytyvät mm. nämä sivustot:

Suomen sotasurmat 1914-1922, sotaoloissa surmansa saaneiden nimitiedosto
<http://vesta.narc.fi/cgi-bin/db2www/sotasurmaetusivu/main>

Suomen sodissa 1939-1945 menehtyneet
<http://kronos.narc.fi/menehtyneet/>

SA-kuva -sivusto <http://sa-kuva.fi/>
Puolustusvoimien kuvakeskuksen ylläpitämä kuva-arkisto, joka sisältää 160 000 talvisodan, jatkosodan ja Lapin sodan aikaista valokuvaa, pääasiassa TK-komppanioiden kuvaajien ottamia. Kuvia saa julkaista ja käyttää vapaasti. Julkaistaessa on mainittava lähteeksi SA-kuva.

Sotasampo ja Sotahistoriakeskus kokoavat tietopohjaa

Hajallaan eri arkistoissa ja eri hallinnon aloilla olleita tietoja osataan jo yhdistää laajemmaksi tietokannaksi. Vuosien 1939-1945 sotatapahtumista on koottu tällaista yhdistelmätietoa aste asteelta kattavammaksi ja www.sotasampo.fi -sivuston ensimmäinen versio avattiin käyttöön viime vuoden lopulla. Verkostoon on koottu aineksia Kansallisarkistosta, Maanmittaushallituksesta, Sotamuseosta, Yleisradiosta sekä kotimaisista kirjallisuusseuroista. Löytyy esimerkiksi

karttapohjia, veteraanihaastatteluja ja kirjallisia dokumentteja, Kansa Taisteli-lehden materiaalia sekä joukko-osastojen sotapäiväkirjoja laajasti. Sisällön ja siltojen rakentaminen on alkanut jo pari vuotta sitten ja työ jatkuu, sivuston seuraajat saavat uusista mahdollisuuksista tietoa matkan varrella. Uusimpana tulokkaana on Sotahistoriakeskus – hanke, jonka valmistelu on meneillään Mikkelissä. Kyseessä on konkreettinen käyntikohde, jonka sijoittumisesta Päämajakaupunkiin päätetään ensi keväänä. Suunnitteluvaihe ja tavoite on avoimesti julkistettu ja katsottavissa sivustolta sotahistoriakeskus.fi. Fyysisen

keskuksen rinnalla kulkee myös vahva digitaalinen hanketyö. Keskuksen linkeistä pääsee ylempänä mainituille viime sotien sivustoille ja useammille museosivustoille. Lisäksi keskus tulee kytkeytymään laajemmin eurooppalaisen tutkimustiedon verkostoon. Siitä näyttäisi tuleva kaikkein monipuolisin foorumi, jolta on helppo kulku kotimaisiin sähköisiin tietolähteisiin sekä kansainvälisille toreille. Nämä viimeisimmät sähköiset hankkeet on nimikoitu osaksi Suomi 100 -juhlavuoden toimintaa.

– Hannu Rastas –

Komiat Karjalaiset kesäjuhlat

Seinäjoella viikkoa ennen juhannusta vietettävien Karjalaisten kesäjuhliin kuuluu myös vahvasti hengellistä ohjelmaa. Tämän vuoden ohjelmissa korostuu vahvasti ekumeenisuus.

Kummatkin kirkkokunnat, luterilaiset ja ortodoksit, ovat yhdessä lauantaina Muistojen illassa Lakeuden Ristissä ja sunnuntaina juhlakulkueen matkaan siunaamisessa ja päiväjuhlan päätteeksi kotimatkalle siunaamisessa.

Piispoista ovat Seinäjoelle tulossa Mikkelin hiippakunnan piispa **Seppo Häkkinen** ja Suomen ortodoksisen kirkon johtaja ja Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa **Leo**.

Lakeuden Ristissä on esillä ja käytössä juhlaiviikonlopun ajan luovutetun alueen kirkkoesineistöä. Alavuden seurakunnalta saadaan lainaksi Lumivaaran kirkon esineistöä mm. seitsemänhaarainen kynttelikkö, niin sanottu piispan kynttilänjalka, kuusi pientä kynttilänjalkaa, sekä violetin värinen alttariliina sekä antependium.

Vaasan Karjalaseuralta saadaan lainaksi käsin merkattu Karjalan kartta. Kartassa on nähtävissä koko pakkoluovutettu Karjala. Kartta on esillä mm. Lakeuden Ristissä.

Kuva: Kari Rapo

Lauantaina Muistojen illassa Lakeuden Ristissä kajahtavat aluksi kummankin kirkkokunnan kellot: Viipurin tuomiorikirkon ja Petsamon yläluostarin kellot. Muistojen Illan päätteeksi lähetetään muistomerkeille seppeleet Narvan marsin saattelmana.

Jokainen luovutetun alueen kaupunki, kaupala ja pitäjä tulevat saamaan oman kynttilän. Ne viedään Heimotulet muistomerkillä, viejät on ennakkoon valittuja henkilöitä. Myös kirkkohetkeen osallistujilla on mahdollisuus laskea oma kynttilä edellä mainitulle muistomerkillä. Muistomerkillä vietetään pienimuotoinen ohjelmahetki.

Koska Seinäjoella ei ole omaa ortodoksista kirkkoa, lauantain ehtoopalvelus ja sunnuntain liturgia ovat Seurakuntakeskuksen seurakuntasalissa.

Karjalaisen viikonlopun ohjelmia voi seurata täältä
www.karjalanliitto.fi/index.php?l?s=3131

Muutokset mahdollisia!

KARJALAN KARTTA

Tämän Karjalan kartan ovat valmistaneeet Vaasan Karjalaseuran Ompelukerho. Paljastustilaisuus oli 11.5 1969. Alkusesäyksen kartan ompelemiselle on antanut pastori **Seppo Aalto** v. 1967, jolloin hän esitti toivomuksen, että Vaasan Karjalaiset loisivat jotain pysyvää ja konkreettisesti näkyvää. Silloinen seuran puheenjohtaja, opettaja **Aaro Karhunen**, ryhtyi pohtimaan toteuttamismuotoja ja päätyi tähän tulokseen. Karjalan vaakunan on merkannt **Bertta Purho**.

Karttaa käytetään karjalaisten juhlailaisuuksissa ja A. Karhusen toive on ollut, että jos Vaasan Karjalaseuran toiminta joskus lakkaisi, niin kartta luovutettaisiin Joensuun Karjala- museolle.

– www.vaasankarjalaseura.fi –

Tanssin siivin: Rintalan taiteilijaperhe maailmalla

Kesällä 2012, Paimion Perinneyhdistyksen hankkeen yhteydessä, huomasin Kunnallislehdessä ilmoituksen Leena Rintalan esiintymisestä Tillintuvalla helmikuussa 1939 ja rupesin etsimään Rintala-tietoja Internetistä. Ensimmäiseksi Karjala-tietokanta: Johanneksessa ei yhtään Rintalaa. Kun valitsin kaikki tietokannassa olevat pitäjät, löytyi Hiitolasta Antti Johannes Rintala (Reponen). Nimi Reponen lisäsi kiinnostusta, olihan mummoni Reposia. Eivät johdaneet Rintalan juuret Johannekseen, mutta palapelin kokoaminen vei kiehtovalle matkalle ympäri maailmaa. Matkan varrelle osui Johanneksen pitäjä kahteenkin otteeseen.

Lukkarin poika Hiitolasta, juuret Heinjoella

Antti Johannes (Antin poika) Reponen, vuodesta 1903 Rintala, syntyi Hiitolassa 30.4.1881. Syntyneiden luetteloon nimi on kirjattu muodossa **Antero Johannes**, mutta myöhemmissä asiakirjoissa etunimenä on Antti. Reposten sukua on asunut Heinjoella ainakin jo 1750, jolloin vihittiin avioliittoon Antti Rintalan isoisän isän isovanhemmat **Antti Antinpoika Reponen** Heinjoelta ja leski **Valpuri Matintytär Jauhiainen** Pihkalasta. **Antti Tahvonpka Reponen** (1841-1916) muutti 1862 Heinjoelta Räisälään, josta oli saanut paikan koulumestarina, opettajana.

Parisen vuosikymmentä sitten Johanneksen henkikirjoja selatessani jäivät mieleeni **Vaahtolassa** asuneet taiteilija Antti Johannes Rintala ja tanssijatar Leena Rintala. Kyselin vanhemmilta vaahtolalaisilta muistitietoa näistä taiteilijoista, mutta kukaan ei heitä tunnistanut. Rintalat eivät jääneet mielestäni.

Leena Rintala jähmettyneenä siamilaisen kansantanssin loppuasentoon Kansallisteatterissa lokakuussa 1935. Tanssin hän oli oppinut Siamissa, missä oli esiintynyt mm. kuninkaalle ja kuningattarelle. Kuva: Historian kuvakokoelma, Museovirasto.

"Highland Fling", skotlantilainen tanssi, jota Seura-lehden numerossa I, 5.1.1938, sanottiin Leenan kenties parhaaksi tanssinumeroksi. Esiintymisasuja oli monia, kaikki teetetty aitojen alkuperäismallien mukaan, kuhunkin tanssiin omansa. Kuva: Historian kuvakokoelma, Museovirasto.

Leena Rintala espanjalaistyyliisessä puvussa kastanjetit käsissään. Postikortin vasemmassa yläkulmassa nuoren tanssijattaren nimikirjoitus. Leena Rintala oli tunnettu itämaisista tanssinumeroista ja myöhemmin käämetanssijattarena. Kuva: Keravan museo / Sinikka Lehtisen kokoelma.

saamaan ruununnimismiehen virkoja Viipurin läänissä" ja jo lokakuussa hänet valittiinkin Kuolemajärven piirissä avoinna olleeseen nimismiehen virkaan. Vuoden 1914 aikana Rintala oli "Suomen Valtion stipendiaattina Venäjällä Odessan kaupunginpäällikön ja polisimestarin virastossa venäjänkielen opintojen harjoittamista varten, samalla tutustuakseen Venäjän poliisijärjestelmään". Kuolemajärveltä hän siirtyi Koiviston ja Johanneksen piirin nimismieheksi vuoden 1916 alkupuolella. Hoidettuaan tätä virkaa runsaan vuoden ajan hän pyysi eroa.

Kanttori A. Reponen oli kuollut helmikuussa 1916 ja Olga Reponen maaliskuussa 1918. Pian äitinsä kuoleman jälkeen Antti Rintala määrättiin ylipäällikön päiväkäskyllä etappikomendantiksi Hiitolaan ja muutamaa kuukautta myöhemmin Suomen Senaatin määräyksellä hoitamaan Oulun läänin II:n Kutsuntapiirin apulais-sotakomisarion virkaa ja sieltä Sisäasiain toimituskunnan määräyksellä hoitamaan Kuopion poliisimestarin virkaa. Sitten hän oikeutettiin Valtioneuvoston päätöksellä hakemaan kruununnimismiehen virkoja koko maassa. Ulkosaarten (Suursaari, Tytärsaari ym.) nimismiehenä hän toimikin muutaman kuukauden ja sai eron virasta 6.5.1919.

Everstiluutnantti (evp), varatuomari **L. Pohjanheimon** antaman todistuksen mukaan Antti Rintala palveli vänrikkinä sisällissodassa 1918 Pohjanheimon komentamassa II raskaassa kenttätukipatterissa. Kapteeni **Mannfors** todistaa Rintalan olleen joukkueen mukana myös Viipurissa. Antti Rintala palkittiin IV luokan vapausristillä.

Kaksi avioliittoa

Johanneksen rippikirjojen mukaan Antti Rintala oli naimisissa kahdesti. Ensimmäinen vaimo oli virolais-maanturialaissyntyinen **Maria Grintchenko**, joka menehtyi sairauteen 1920-luvun lopulla. Toisen avioliittonsa Rintala solmi huhtikuussa 1946. Puoliso, kanteleensoittaja **Kerttu Anna-Liisa Kalliokoski** (1925-1996) oli syntynyt Leppävirralla. Kertun isän isoäiti oli "Kantele-Kreetta", tunnettu kanteleensoittaja **Kreetta Haapasalo**. Perukirjassa mainitaan Rintalalla lapset **Signe**, s. 1914 Odessassa ja **Leena**, s. 1921 Harbinissa, "mutta ei ole selvitetävissä ovatko laillisesta aviosta tai sivilirekisterin kautta Rintalan lapsia". On esitetty oletus, että tyttäret olisi adoptoitu lastenkodista, mutta myös, että Signe oli Maria Grintchenkon tytär tämän ensimmäisestä avioliitosta.

Äidin haudalla Harbinissa. Vasemmalla Signe Rintala, virolaissyntyinen äidinäiti ja Leena Rintala. Johanneksen rippikirjassa 1946-1950 mainitaan nimeltä Antti Rintalan I puoliso Maria Grintchenko. Marian kuolinvuodeksi on merkitty 1929. Kuvassa olevan ristin alaosa on nimi Mareja sekä vuosiluku, joka näyttäisi olevan 1923. Jos jälkimmäinen vuosiluku pitää paikkansa, Leena jäi äidistään orvoksi noin kahden vuoden ikäisenä. Tarkempaa perimätietoa asiasta ei ole. Kuvanottovuosi tuntematon.

Hänet vihittiin ensimmäiseen avioliittoonsa kauppiaan tytär **Aleksandra Kannisen** (k. 1868) kanssa vuonna 1867. Tästä liitosta ei jäänyt lapsia. Antti Reponen toinen vaimo oli aliupseerin tytär **Olga Adelaide Nyby** (1855-1918). Räisälästä Reposet muuttivat 1877 Hiitolaan, kun Antti Reponen nimitettiin sinne kanttoriksi. Antti ja Olga Reponen neljästä tyttärestä kolme kuoli alle neljän vuoden ikäisinä. Eloon jäänyt tytär, kansakoulunopettaja **Anna (Aina)** avioitui opettaja **Asarias Vauhosen** kanssa ja muutti Pieksämäelle, jossa kuoli 1941. Ainoan pojan, Antti Johannes Rintalan, elämästä tuli seikkailu, jollaisista ei osaa mitenkään kuvitella.

Opettajana Suomessa ja USA:ssa

Antti Rintala pääsi ylioppilaaksi Viipurin klassillisesta lyseosta joulukuussa 1903 ja valmistui jo seuraavana vuonna kansakoulunopettajaksi Jyväskylän seminaarista. Tämä oli mahdollista ns. hospitanttimääräysten voimassa ollessa. Täydellisen lyseon tai kaksi luokkaa jatko-opistoa käyneet seminaarilaiset saivat helpotusta eräissä aineopinnoissa ja harjoittelua lyhennettiin. Hospitantit kuuntelivat seminaariopetusta jonkin verran, suorittivat tutkintoja joissakin aineissa, antoivat näytetunteja ja saivat kansakoulunopettajan pätevyuden.

Kotipihalla Hiitolassa 1900-luvun alkupuolella. Oikealla Olga Reponen o.s. Nyby, Antti Rintala ja kanttori Antti Reponen. Takana oikealla Hiitolan kirkko.

Opettajaopintojen ohessa Antti Rintala suoritti myös kanttorin tutkinnon: Viipurin lukkar- ja urkurikoulussa pidettiin lauantaina 21.5.1904 vuositutkinto urkujen ja pianon soitossa sekä yksin- ja kuorolaulussa. Valmistuneita oppilaita oli seitsemän, heidän joukossaan A J Rintala Hiitolasta (Wiborgs Nyheter 24.5.1904). **Robert Kajanus** todisti lausunnollaan, että Antti Rintala oli sopiva henkilö myös musiikinopettajaksi. Rintala jatkoi opintojaan Helsingin musiikkiopistossa ja Helsingin yliopistossa. Hän hoiti puolisen vuotta Hiitolan lukkarin virkaa, kunnes 1907 lähti ulkomaille, missä toimi mm. Calumetin (Michigan, USA) evlut. Kansallisseurakunnan urkurina ja kesäkoulun opettajana, laulun- ja soitonopettajana Seattlesta sekä kuoronjohtajana Minnesotassa.

Palattuaan Suomeen parin vuoden kuluttua Rintala jatkoi opetustyötä Tampereella ja Savonlinnassa. Hän esiintyi Savonlinnassa joulukuussa 1909 pidetyssä kirkkokonsertissa, jonka ohjelma "alkoi Merkelin juhlallisella Fantasiolla, jonka uruilla esitti opettaja Rintala näyttäen, mikä ihana soittokone urut ovat tottuneissa käsissä".

Herra Rintalan kerrotaan myös esittäneen yksinlaulua urkujen säestyksellä "kaunisväriseellä barytoni-äänellään" (Keski-Savo 14.12.1909).

Lukuvuodeksi 1910-1911 Rintala valittiin Kivennavan Käkösennpään kansakoulun apuopettajaksi, ja hän toimi samalla opettajana myös Terijoen yhteiskoulussa.

1910-luvulla Antti Rintala toimi nimismiehenä mm. Kuolemajärvellä sekä Koiviston ja Johanneksen nimismiespiirissä. Antti Rintala äärimmäisenä oikealla. Kuvauspaikka ja -aika tuntematon.

© Michael Eriksson (A J Rintala)

Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Leena oli Marian ja Antin yhteinen tytär. Niin tai näin, sekä Signe että Leena tunnettiin myöhemmin sukunimellä Rintala. Kertun ja Antin avioliitto oli lapseton.

Maria Grintchenkon äiti oli kotoisin Tarton seudulta Virossa. Hän oli muuttanut jo nuorena Harbiniin ja avioitunut siellä mantšuriansuomalaisen kanssa (Uus Eesti 26.7.1937). Varmaa tietoa siitä, milloin ja missä Maria ja Antti Rintala tapasivat toisensa tai milloin ja missä heidät oli vihitty, ei toistaiseksi ole löytynyt. Ansioluettelonsa mukaan Rintala oli Odessassa ainakin vuonna 1914 ja oli ”oleskellut ulkomailla vuodesta 1919 vuoteen 1936”.

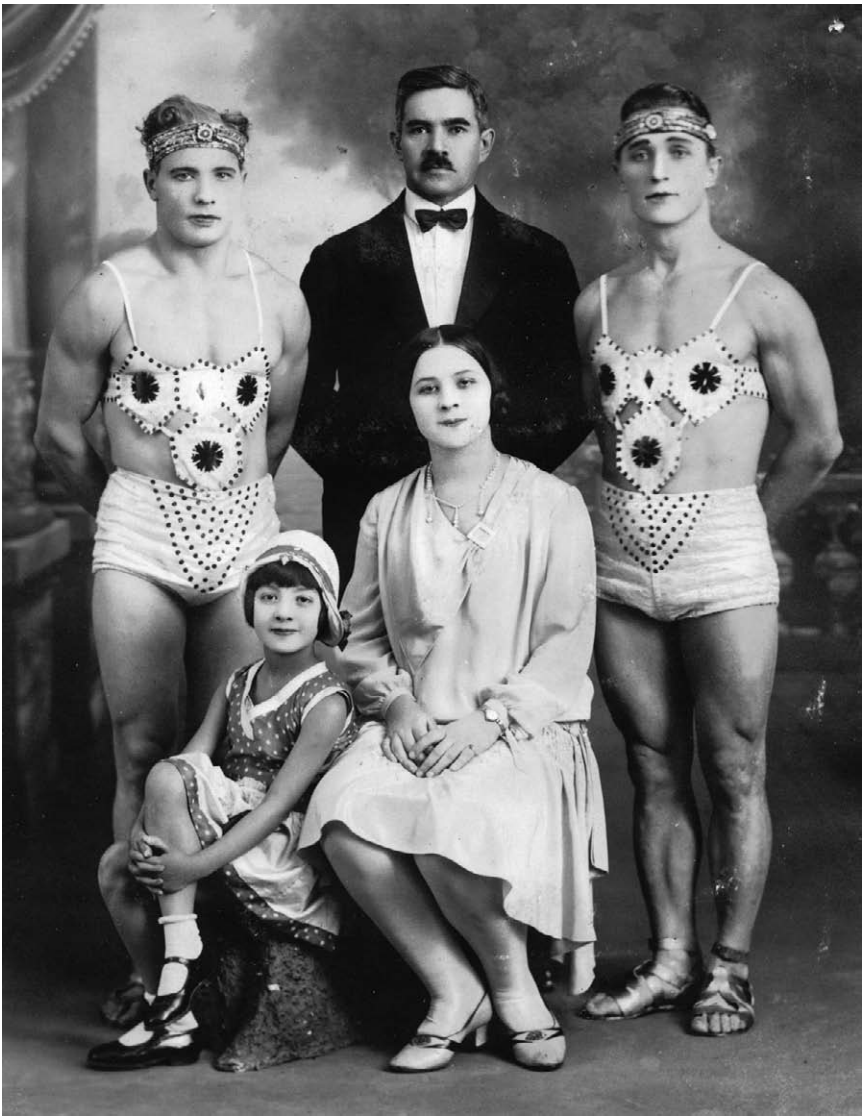
Maria sairastui Leenan ollessa muuttaman vuoden ikäinen. Antti Rintala teki kaikkensa saadakseen vaimonsa tervehtymään Kalifornian terveelliseksi kokemaansa ilmastoon. Hän lähti hyvän lauluäänen omaavan Signen kanssa konserttikiertueelle kerätäkseen rahaa muuttoa varten. Kiertueen aikana he saivat tiedon, että Maria oli menehtynyt. Leskeksi jäätyään Antti omistautui täysin tyttärilleen ja taiteelle.

Jo kolmevuotiaana oli Leena ilmoittanut haluavansa tanssijaksi, mutta isä harasi vastaan. Tyttö oli sinnikäs, ja kolmen vuoden kuluttua, vakuututtuaan Leenan lahjakkuudesta, isä antoi periksi. Hän laitto Leenan balettikouluun. Rintala halusi Leenan tutustuvan erityisesti itämaiseen tanssiperinteeseen, asuivathan he silloin Kaukoidässä.

Signe Rintala San Franciscossa. Kiertueellaan Signe ja Antti Rintala esiintyivät mm. Minnesotan suomalaisille v. 1925.

Yhteiskuvassa Rintaloiden kanssa virolainen Palm ja puolalainen Rhode, joista ei ole muuta tietoa. Ilmeisesti he olivat jossakin vaiheessa mukana Rintaloiden kiertueella.

Antti Rintala tahtoi tyttärensä saavan, aina kun mahdollista, parhaan mahdollisen opetuksen. Balin saaren papit opettivat Leenalle paikallisia temppeliansseja ja Siamin prinssin palatsissa hän sai perehdytystä siamilaisiin kansantansseihin. Intiassa Rintalat olivat varakuninkaan ja -kuningattaren vieraina ja viettivät Simlassa Himalajan vuoristossa yhden elämänsä onnellisimpia jaksoja. Tuolloin 12-vuotias Leena jopa kutsuttiin opettamaan tanssia ylhäisille nuorille tytöille, jotka opiskelivat paikallisissa luostarikouluissa.

Kansakoulunopettajana Antti Rintala panosti myös tyttärien kielikoulutukseen. Niinpä Signen tiedetään puhuneen yhdeksää kieltä ja Leenan puhuneen sujuvasti suomen ohella japanin, hindustanin ja englannin kieliä sekä ymmärtäneen melko hyvin saksaa, ranskaa ja ruotsia.

Kiertueita ympäri maailmaa

Rintalat kiersivät yhdessä maailmaa noin kymmenen vuoden ajan ilman omaa, vakituista asuinsijaa. Elämä ei aina ollut pelkkiä esiintymisiä, oli myös opiskeltava. Oli aikoja, jolloin menoja oli enemmän kuin tuloja, ja silloin oli ”pantava suu sakkia myöten”. Kun esiintymiset tuottivat ylimääräisiä tuloja, voitiin asettua paikoilleen kuukaudeksi, pariksi, joskus vähän pidemmäksikin aikaa. Sijaitsipa tuo pieni koti missä tahansa, Shanghaissa, Simlassa, Tokiossa tai Addis Abebassa, kaikkialla se kokosi paikkakunnalla mahdollisesti asuneet suomalaiset illanviettoihin.

Vuonna 1925 Signe ja Antti Rintalan tiedetään esiintyneen Minnesotassa amerikansuomalaisille. Amerikasta he siirtyivät Englantiin, josta maaliskuussa 1926 matkustivat laivalla Etelä-Afrikkaan ja myöhemmin mm. Singaporeen. Eräälläkin merimatalla ”lumosi pieni 11-vuotias suomalaistytö lauluillaan kanssamatkustajat siinä määrin, että laivalla toimeenpantiin rahan keräys, ja Signe sai melkoisen summan lauluopintojensa harjoittamista varten”. Antti ja Signe olivat jo tottuneita esiintyjä ja tunsivat kiertue-elämän ilot ja vaikeudet. Leenan tultua mukaan ohjelmiston pääosassa olivat tanssiesitykset.

Leena ja Signe Kobessa, Japanissa Honshun saarella. 1920-30 –lukujen vaihteessa Rintalat oleskelivat Japanissa parisen vuotta. Leena sairastui vaikeasti lavantautiin, josta toipui hyvin pian. Suomen asiainhoitajana Japanissa oli tuolloin professori Gustaf Ramstedt, joka Antti Rintalan mukaan ”auttoi ja neuvoi ja hänen luonaan tunki olevansa suomalaisen aivan kuin kotonaan”. Rintalat tulivat tutuiksi myös mm. Suomessa lähetyssaarnaajaksi opiskelleen Watanabe Tadaon ja tämän Siiri-vaimon kanssa.

Ohjelmassa oli tansseja niin idästä kuin lännestä, kuten 27.1.1933 ilmestyneessä Kansan kuvalehden numerossa 5 julkaistusta artikkelista ilmenee:

”Suomalaisia tähtiä kaukaisessa idässä”

Eurooppa on tähän asti tottunut ajattelemaan, että taidetanssin korkein muoto – sielunliikkeiden tulkitseminen käten ja käsivarsien hennoilla, hurmaavilla liikkeillä – tavataan malaijeilla. Kun Siamin ja Javan ruhtinaalliset tanssijattaret alentuvat tuomaan taitonsa näytteitä barbaariseen Eurooppaan, hurmaavat he täällä kaikki katsojansa. Kun amerikkalaiset ja eurooppalaiset pohatat tahtovat nähdä jotakin erikoisen hienoa, purjehtivat he katselamaan Balisaaren ihmeneitojen tansseja.

Mutta nyt on posti tuonut maapallon vastakkaiselta puolelta eteemme pari sanomalehtileikkelettä, jotka kertovat vallan ihmeellisiä asioita. Suomalaiset tytöt laskevat Kaukaisen Idän pienten (ah, niin pienten!) jalkojensa alle.

Antti Johannes Rintalan aikaisempia elämänvaiheita emme valitettavasti tunnne, emmekä sitäkään, mikä johti hänet Mandšurian (anteeksi, Mandšukuon) Harbiniin. Mutta sieltä hän lähti – ker too Filippiinien saarten pääkaupungin Manillan johtava lehti ’Philippines Free Press’ kolme vuotta sitten kahden nuoren tyttärensä kanssa vielä kauemmas itään.

Ja itä otti heidät avosylin vastaan. Rintalat muodostavat näet taidekiertueen, jonka tähti on neiti Leena Rintala, 10-vuotias lahjakas tanssijatar. He ovat lähteneet koko maapallon kiertävälle konserttimatkalle: nuori Leena tanssii, vanhempi sisar Signe laulaa ja isä Rintala säestää heitä pianolla.

Edessämme on toinen lehti, Zamboangan provinssin pääkaupungin äänenkannattaja ”The Mindanao Herald”. Siinä on kokonaista puoli sivua omistettu nuorille kansalaisillemme.

”Rintalan sisarukset ovat konserttimatkalla maailman ympäri. He ovat vierailleet maapallomme etevimmissä kaupungeissa ja kaikkialla niittäneet mainetta. Maailman sanomalehdet ovat olleet täynnä ylistystä pikku Leenan sirolle tanssille ja Signen ihastuttavalle laululle. Leena Rintalan erikoisalana ovat klassilliset ja kansantanssit. Signe Rintalalla on erinomainen sopraanoääni ja hän laulaa monella kielellä.”

Filippiineillä suomalaisen taiteilijaperheen piti viipyä 4-5 kuukautta.

Manillan yliopiston juhlasalissa oli 500 konserttivistä sallittu nähdä ’uuden filippiiniläisen kansantanssin syntymähetken, ja vaadittiin Leena Rintalan taito luomaan se’.

Zamboangan normaalikoulun juhlasalissa perhe esiintyi kolmena eri päivänä. Ensimmäinen ilta oli omistettu yksinomaan voimistelulaitoksen oppilaille. Viimeiseen näytäntöön ei sallittu tuoda lapsia. Sen ohjelma oli seuraava:

1. Marquesas-saaren kansantanssi
2. Czardas, unkarilainen tanssi
3. ”Koulupäivät”, säv. Edwards (laulua)
4. Tataarilainen tanssi
5. Kaukasolainen tanssi
6. ”Äiti Machree”, säv. Olcott
7. Mustalaistanssi
8. Tuokio soitannollista tanssia
9. ”Pakanallinen lemmenlaulu” (säv. Brown)
10. Akrobaattitanssi
12. Japanilainen laulu ja tanssi ”Sadoe”
12. Venäläinen maalaistanssi
13. ”Rakkaus”, säv. Goulding
14. Skottilainen tanssi
15. Merimiestanssi
16. ”Alati”, säv. Berlin
17. Hollantilainen tanssi
18. Venäläinen ”Gošok”-tanssi
19. ”Ail Kalisud” (Intialainen tanssi)
20. Filippiiniläinen tanssi ”Surtido”

Me kiitämme filippiiniläisiä ystäviämme huomaavaisuudestaan. Kuten tämän numeron lukija huomaa, ei Idästä saamamme posti rajoittunut ainoastaan kertomukseen Rintalan perheen taiteellisista voitoista, vaan paljon muutakin kiinnostavaa seurasi mukana.

Me olemme onnelliset tietäessämme, että meidät on jo huomattu Kaukaisessa Idässä, kuten jo monet vuodet Kaukaisessa Lännessä, Atlantin takana, jopa Äärimmäisessä Etelässäkin, kengurujen maassa Australiassa. - - Don Juan Arquiza Luta”

Tiet erkanevat

Rintaloiden viimeinen yhteisesiintyminen oli 1933 Bombayssa. Signe Rintala (1914-2007) jäi Intiaan, missä loi itselleen soolouran mm. Bombayn yleisradion laulajattarena ja laulunopettajana. Hän esiintyi Intian ensimmäisen jazz-kappaleen ”Taj Mahalin” tekijän Mena Silasin orkesterissa. Mena Silas oli Bagdadin juutalainen, jonka kahta musikaalia, Queen of Hearts (Sydänten Kuningatar) ja The Isle of Dreams (Unelmien Saari) oli esitetty Bombay Amateur Dramatic

Clubilla 1935. Silas ei ollut tyytyväinen lopputulokseen, sillä hän ei löytänyt amatöörien joukosta mielensä mukaisia lahjakkuuksia, jotka olisivat voineet toteuttaa Silasin taiteelliset näkemykset. Evening News of India kirjoittaa 17. marraskuuta 1934 ilmestyneessä numerossaan: ”Sen sijaan hän on päättänyt perustaa oman 10-jäsenisen yhtyeen. Lisäksi hän on tehnyt sopimuksen erityisen lahjakkaan taiteilijan, neiti Signe Rintalan kanssa, joka jo on Bombayssa. Suomen kansalainen, laulaa kahdella kymmenelläviidellä (25) kielellä. Hän ei ole tuntematon Intiassa, sillä hän on esiintynyt varakuningas ja rouva Willingdonille viimeisellä Kaukoidän kiertueellaan ja hänen esitystään ylistettiin rajattomasti lehdistössä.”

Jätettyään laulamisen Signe Rintala kouluttautui sairaanhoitajaksi, avioitui, sai neljä lasta Cyril Gardnerin kanssa ja jäi kotiäidiksi. Oli myös vuonna 1935 syntynyt tytär, Hilary, jonka adoptoi eräs englantilainen sanomalehtimies. Signe Gardner kuoli Australiassa 2007.

Antti ja Leena Suomeen

Antti ja Leena Rintala palasivat Suomeen vuoden 1934 tienoilla. Lokakuussa 1935 Leenalla oli ensiesiintyminen Kansallisteatterissa, josta hän sai erinomaiset arvostelut. Vuoden alkupuolella Leena Rintala esiintyi muutaman kerran Helsingin Grand Hotellissa.

«Endla» teater

Laupäewal Leena Rintala tantfudeõhtu

Laupäewal, 3. aprillil t. a. kell 8 õhtul on kuulsa tantšitari Leena Rintala tantfudeõhtu.

Õelmises lehes toodud hilgawatele arwustustele ei ole enam palju juure hõlba, kuna need annawad selge pilbi tantsitulu päritolu ja eluläigu juurest. Leena Rintala on sündinud taugeš Jdaš, Harbiniš, kus ta juba 6 aastafelt algas tantsu õppimist. Tema soontes woolab eesti, soome ja mandšuuria werd. Ema poolfelt wanafalt päritud hommitumaine weri ongi wiistõti põhjufetš, mišpärast tantsitaril en wõimalik tabeda ja ehitada eht idamaifet tantsufarakterit. Need ida- ja hommitumaaštantsud moodustawadki tantsinifu repertuaari raštuspunkti. Leena Rintala on tõit oma tanssunumbriid omandanud ja wiimistlenud wästiwate tantfude päritolu maade! pitkabel reistidel taugeš Jdaš ja hommitumail. Samuti on ta tõit tõstäämib seal walmitatud ehitafit materjalit.

Päewal algas tähendatud et

Lehtileike ”Endla” teater. Leena ja Antti Rintala esiintyivät vuosina 1935-1937 useaan otteeseen myös Virossa, Leenan äidinäidin kotimaassa. (Uus Eesti Pärnu Uudised nro 71, 1.4.1937)

Toimittaja Rita Wikman kirjoittaa Suomen Kuvalehden numerossa 14/1935 mm. seuraavaa:

”Suomalainen Bali-tanssijatar

Grand Hotellin johtaja soitti puhelimella: ”Haluatteko nähdä satumaista tanssijatarta, jonka sattumalta keksin tänä aamuna. Hän asuu isänsä kanssa hotellissamme, ollen läpikulumatalla, mutta minä palkkasin hänet heti. Jos kello 2 tulette katsomaan näytetanssia, saatte lisäksi aivan erikoisen yllätyksen.” Täynnä uteliaisuutta ja odotusta olin täsmällisesti hotellissa. Kirkas valonheittäjä erotti ympäröivästä pimeydestä kirkkaasti valaistun parkettipermannon. Välkkyvässä vaaleankeltaisessa valossa pyöri ihastuttavin, mutta samalla eriskummaisain ja muukalaisilta vaikuttavin liikkein hoikka lapsen vartalo rytmillisesti vahvasti korostetun eksoottisen musiikin mukaan.

Tämä loistoväriseen tyylieltyyn pukuun puettu olento näytti siltä kuin olisi ollut Siamin kivisten temppelien kohokuvista eläväksi tullut jumalatar.

Hänen koko ruumiinsa näytti väräjävän musiikin ankarien rytmien alla, mikä pani kapeat hartiat ja lonkan vieheästi taipumaan aivan kuin tuuli olisi taivuttanut harvinaisen outoa kukkaa. – Ja jälleen hetkisen kuluttua katsovat kohtalontuntuiset ”Bali-tanssijattaren” silmät jaavalaisen temppeletanssijattaren suuren ja koristeellisen tanssikruunun alta, ja nyt me saamme nähdä tavattoman vaikuttavan temppeletanssin. Mistä saa tämä lapsi kypsytyensä ja ilmaisukykynsä? Luonnollisesti, tässä on meillä jälleen todistus siitä, että me eurooppalaiset saamme olla silloin vaiti, kun on puhe tanssista, ajattelee siinä yksin. ”Tulee vain tuollainen pieni etelämerensaarelainen, jolle rytmi ja mukailematon tanssillinen sulous on niinsanoaksemme myötäsyntynyt, kun me sen sijaan vaivalloisesti työskennellen emme pääse mihinkään ihanteellisiin tuloksiin...”

Samassa seisoo armoitettu tanssin ihmelapsi edessäsi ja tekee aivan kunnollisen tyttöpensionaatin kasvatin niiauksen, hymyilee kurillisesti ja kysyy puhtaimmalla suomenkielellä: ”Mitäs täti piti tanssistani? Minun nimeni on näet Leena Rintala ja isäni on Suomen Karjalasta. ’Renee Pavlette’ on vain taiteilijanimeni.”

Se oli todellakin yllätys! Leena veti isä Rintalaa innokkaasti takinihiasta ja esitti hänet minulle. Tämä karjalainen muistuttaa Gallen-Kallelaa, hänellä on samat ilmeikkäät silmät kuin tyttärellä, joka lieneekin häneltä perinyt taiteelliset taipumuksensa. – Herra Rintala hymyilee, kun koetan kysellä hänen kasvatusmenetelmäänsä. ”Se on minulla hyvin vanhanaikainen. Isän sana on kaikessa Leenalle määrävänä. Hän näkee ja tuntee, ettei kukaan hänelle tarkoita parempaa kuin minä.”

”Nyt meitä odottaa vierailunäytäntö Berliinin Wintergassenissa”, lisää herra Rintala. ”Jännityksellä näen, miten Eurooppa tulee vaikuttamaan tyttäreeni. Me tulemme tekemään työtä ja oppimaan, niin että Leenasta tulee suuri taiteilijatar. Mutta toistaiseksi me nautimme kotimaasta ja ihmisten ystävällisyydestä ja lepäämme Idän uuvuttavien ponnistusten jälkeen.”

Jos Renée Pavlette-Leena Rintala pitää sen, mitä hän nyt lupaa, tulemme piakkoin kansainvälisellä taiteen taivaalla näkemään korkeimman luokan suomalaisen kiintotähten.”

Hyväntekeväisyyttä ja viihdytyskiertueita

Suomen Kuva-lehti 30.11.1935:

”Leena Rintala antaa hyvän- tekeväisyyšnäytäntöjä

Leena Rintalan valloitusmatka jatkuu. Tk. 24 p:nä hän antoi Sortavalan seminaarin juhlasalissa matinean, jonka tulot Smk. 1500:- on luovutettu Suomen Kuva-lehdelle annettavaksi avustuksena maamme ruotsalaisseuduilla hädän ja vainojen alaiseksi joutuneille suomalaisperheille. – Tässä yhteydessä sopinee mainita, että Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin viime kokouksessa kerääntyi samaan tarkoitukseen n. 3000 mk.” Pari numeroa myöhemmin kerrotaan lisäyksenä, että ”Kun Suomalaisuuden Liitto on saanut oikeuden panna toimeen koko maata käsittävän keräyksen ruotsalaisseuduilla hädänalaiseen asemaan joutuneiden suomalaisten työläisten avustamiseksi, on toimitus päättänyt antaa Leena Rintalan rahan edellä mainittuun Suomalaisuuden Liiton rahastoon.”

Vuonna 1940 ilmestyi A. J. Rintalan tekemä ja Leena Rintalan kustantama kirja Kaunis, kallis, kadotettu Karjala: hymyilevä, kutsuva muistojen maa kesällä 1939: muistokuvasto Karjalasta. Teoksen alkusivulla luvataan teoksen tuotto ”Karjalan siirtoväen hyväksi”. Esipuheessa A. J. Rintala vetoaa ”lähimmäiseen, joka elää onnellisena omassa, rauhoitetussa kodissaan ojentamaan olojensa mukaisesti auttavan kätensä”. Rintalan mukaan teos on suunnattu muille kuin evakoille. Kirjan ruotsinkielinen painos ilmestyi 1941.

Sodan aikana Leena Rintala osallistui viihdytyskiertueisiin. Hänen tiedetään vierailleen Sortavalassa, missä esiintyivät myös **Kyllikki Forssell**, **Einari Ketola** (Korpraali **Möttönen**) sekä **Tauno Majuri** ja **Tauno Palo**.

Sotien jälkeen Leena Rintala kuului monta vuotta Punaisen Myllyn Baletin vakio-tanssijoihin ja esiintyi mm. Sirkus Arkadian näytöksissä nimellä **Li-Hua Seidchichan**. Leena Rintala oli naimisissa kahdesti. Puolisot, impressaari **Tom Hertell** ja taikuri **Reijo Salminen**, olivat tunnettuja suomalaisia viihdealan toimijoita. 1950-luvun lopulta ja 1960-luvun alusta lukijat ehkä muistavat paitsi Leenan myös hänen tyttärensä Maria Rintalan, joka Miss Mariannena oli mukana Helge Rock Show -ryhmissä yhdessä **Loukialan** veljesten, **Rock-Tommyn**, **Rock-Enskan** ja **Rapi Tuomisen** bändin kanssa.

Sodan alettua halusivat Rintalat antaa oman panoksensa ”Karjalan siirtoväen hyväksi”. Kirjan sisällöstä vastasi Antti Rintala ja sen kustansi Leena Rintala.

Leena Rintala menehtyi Turussa kesällä 1972 Kemiönsaarella sattuneessa mökkipalossa saamiinsa vammoihin.

Antti Rintalan viimeiset vuodet

Antti Rintala löytyy Johanneksen kirkonkirjoista lokakuusta 1937 toukokuuhun 1946. Lokakuussa 1939 hänet määrättiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin ja vapautettiin palveluksesta

25.1.1940 lääkärintarkastuksen perusteella. Myös Leena Rintala oli henkikirjoitettuna Johannekseen ainakin vuodet 1939 - 1944.

Johanneksen kirjoista Antti ja Kerttu Rintala siirtyivät Keski-Helsingin seurakuntaan. Antti Rintala toimi Kertun soitonopettajana sekä

Leenan ja Kertun managerina kuolemaansa (1952) asti. Kerttu Rintala jatkoi kanteleensoiton opintoja ja oli yksi Helsingin Sivistysjärjestöjen Kansankonservatorion konserttikanteleensoitonopettaja, muusikko **Paul Salmisen** lahjakkaimmista oppilaista. Kerttu Rintala tunnetaan myös nimillä **Kerttu (Anna-Liisa) Haapasalo** ja **Anna-Liisa Arakangas**. Hän konsertoi pääasiassa Pohjoismaissa ja Euroopassa, mm. Italiassa. 1980-luvun alkupuolella hänelle myönnettiin Suomen Valkoisen Ruusun mitali yli 40-vuotisesta kantelemusiikin, laulun sekä Karjala- ja Kalevala-tietoisuuden lisäämiseksi tehdystä työstä. Anna-Liisa Arakangas kuoli vuonna 1996. Hänen kanteleensoittoaan voi kuunnella osoitteessa <https://www.youtube.com/watch?v=5A1czGuGGA8>. Video on kuvitettu Antti Rintalan koelman Karjala-valokuvilla.

Rintaloiden jäämistössä on runsaasti valokuvia kiertuematkoilta. On myös muistelmakäsikirjoitus, jonka johdanto alkaa: ”Pieni, haalistunut, lämpöiseltä vaikuttava vanha rakennus lepää Hiitolan Kirkonkylän Kauniskummulla yhtä vanhan, pilviäpiirtävien kotikoivujen ja kuusten ympäröimän puutarhan keskellä. -Lumi lentää, nousee nietoksiksi akkunaruutuja vasten. Loimuavan takkavalkean ääressä istuu lämpöisessä, kodikkaassa pirtissä kolmisin Rintalan kiertue: isä Rintala tuleen tuijottaen, entinen tumma tukka etelän aurinгон hopeoimana, terpsihikoorelainen

primadonna Leena Tartzania tutkien ja kiertueen kuopus, laulu- ja kantele-Kerttu soitintaan sylissään uneksien näppäillen. – Vanhat, ränsistyneet akkunaruudut rämähtävät. Kantautuu kautta lumikenttien kumea, karjalaisille tuttu kanuunanlaukauksen kaukainen kaiku kodinrauhasta nauttivan pikku ryhmän korviin kertoen ja muistuttaen, että vaikka eletäänkin tilapäisessä, paikallisessa rauhan tunnussa, ’punainen on kaakon kulma, verta, tulta ennustaa’.

Teksti jatkuu kuvauksella, miten ”Rintalan kolmikunta reagoi yhteistä vaikutelmaa ja antautuu tunnelmalliseen, mukavaan nirvanaan, jolloin aatokset aineen ja ainaisen työn tahdin kahleista vapautuneena sielun siivin lentävät omille teilleen, muistojen maille. – Hiljaisuuden katkaisee yht’äkkiä yhteinen huudahdus: Kirjoitetaan muistojen kirja, jossa elämme uudelleen kaikki näkemämme, kokemamme! Akkunaruutua vavahduttaa taas kumean, kaukaisen laukauksen kaiku pisteenä huudahduksen perään, samalla huomauttaen: Ajatus hyvä, aika ja paikka huono.”

Valitettavasti suunnitelmat Muistojen kirjasta eivät toteutuneet. Siitä olisi varmasti tullut aikansa myyntimenestys. Kiitos **Mikko**, **Michael Erikssonin**, olemme saaneet vahvistusta omiin tutkimuksiimme sekä mahdollisuuden julkaista pienen osan hänen hallussaan olevasta Rintaloiden kuva- ja asiakirjajäämistöstä. Kiitos myös **Sari Scimonelle** uudemman sanomalehti- ja arkistoaineiston tutkimisesta, **Heli Kosolle** perukirjojen penkomisesta Kansallisarkistossa sekä päätoimittajalle eräistä tietolinkeistä ja tekstin muokkaamisesta lyhyempään muotoon.

Jos kaikki Rintala-materiaali koottaisiin yhteen, siitä olisi vieläkin kirjaksi asti. Harmi, että aineisto on hajallaan ympäri maailmaa. Tässä tapauksessa se tosin on enemmän kuin luonnollista.

- Marjatta Haltia -

Antti Rintala sotapalvelukseen lähdössä. Perhekuva vasemmalla.

Antti ja Kerttu Rintala. Antti toimi viimeiseen asti Kertun ja Leenan managerina.

Lähteet:

- Michael Erikssonilta saatu perimätieto sekä hänen hallussaan olevien A J Rintalan ja Kerttu Rintalan (Haapasalo, Arakangas) jäämistöjen kuva- ja asiakirjakokoelmaa; http://www.salmi.org/Michael_Eriksson_kuvasto.html
- Johanneksen, Heinjoen, Hiitolan, ja Räisälän ym. kirkonkirjat (KATIHA, HisKi, SSHY, Kansallisarkiston Digitaaliarkisto), virkatodistus Leppävirran seurakunnasta, Johanneksen henkikirjat 1939-1944 sekä Helsingin RO:n arkisto/Perukirjakortisto (Kansallisarkisto)
- http://www.helsinki.fi/keskusarkisto/matrikkelit/yomatrikkeli_1900_1907/Ylioppilasmatrikkeli_1903_1904.pdf
- Kunnallislehti 2.2.1939
- Historiallinen sanomalehtikirjasto (Sanoma- ja aikakauslehdet)
- Eesti ajakirjanduse analüütiline bibliograafia
- DIGAR Eesti ajalehed –kokoelma
- Sunday Times, April 9, 1939
- https://books.google.fi/books/about/Kaunis_kallis_kadotettu_Karjala.html?id=KQcBGwAACAAJ&redir_esc=y&hl=fi
- Päivi Lahdelman pro gradu -tutkielma *Katkeransuloiset Karjalan kuvat*, Turun yliopisto 2009 (<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/67143/gradu2010lahdelma.pdf?sequence=1>)
- <http://www.teatterimuseo.fi/teatterikasvatus/luennot-ja-seminaarit/weimarista-valtoihin/>
- Teatterimuseon julkaisu *Weimarista Valtoihin* s. 9-34: Jukka O. Miettinen Tanssija idän ja lännen välissä (http://www.teatterimuseo.fi/wp-content/uploads/weimarista_valtoihin_www.pdf)
- <http://www.oocities.org/elokuvadynastia/sortavala.html>
- http://sirkusteltha.blogspot.fi/2012_06_01_archive.html
- http://sirkusteltha.blogspot.fi/2013_01_01_archive.html
- <http://www.foribeat.fi/290306.php>
- <http://www.onegreatfamily.com/fh/Signe-Rintala/601342579>
- <http://www.rootsweb.ancestry.com/~finwggw/famfound.html>
- <http://search.ancestry.com/>
- <http://www.singaporememory.sg/contents/SMA-f8be5e8d-0786-48da-9883-5f881e1aad3c>
- http://www.historymuseumet.com/mfahs/htm/part5_0040.htm
- <http://www.dailymotion.com/video/x2x3mp1>
- <http://www.tajmahalfoxtrot.com/?p=1147>
- http://www.utsandiego.com/uniontrib/20060117/news_1m17obitfj.html

E. N. A. L.

ENTE FIERA

TEATRO CAMPO FIERA

Venerdi 27 Maggio 1955 - Ore 20

« IL CAMPANILE DAUNO »

grande rassegna del dilettante foggiano presentata da "IL CAROSELLO DAUNO..

ORCHESTRA "K 13,,
COMPLESSO FISARMONICISTI dell'ENAL della Scuola del Me V. Sannoner

Fuori programma l'attrazione internazionale musicale

Sig.ra KERTTU HAAPASALO di Helsinki

Durante lo spettacolo avranno luogo esperimenti di TELEVISIONE - L'Organizzazione è curata dai collaboratori tecnici dell'ENAL.

POSTO UNICO POPOLARE L. 100

Kerttu Rintala esiintyi Italiassa 1955. Hänen taiteilijauransa kesti yli 40 vuotta, ja hänet palkittiin Suomen Valkoisen Ruusun mitalilla. Hän esiintyi myös nimillä Kerttu Haapasalo ja Anna-Liisa Arakangas. Kertun isoisoiäiti oli tunnettu kanteleensoittajatar Kreetta Haapasalo.

Muistikuviani koulumatkasta ja vähän muustakin

Kyysilän alakoulu. Lähde: Paimion Perinneyhdistyksen kuva-arkisto.

Kesän ollessa kauneimmillaan 17.6.1944 lähdimme äidin kanssa sotaa pakoon kauniin Karjalan Johanneksen pitäjältä. Juhannusviikolla saavuimme Paimion asemalle, josta meidät vietiin hevoskyydillä Korvenalaan, Laineen omistamaan taloon.

Syyskuussa alkoi minun koulutieni. Silloisesta kodistani oli matkaa Kyysilän alakouluun noin kaksi kilometriä. Koulutieni kulki osin metsän halki pientä polkua pitkin. Jalassa minulla oli vanhoista miesten housuista tehdyt housut. Äiti oli ratkonut ja uudelleen muokannut minulle käyttökelpoiset vaatteet, joihin olin erittäin tyytyväinen. Kengät olivat puupohjaiset ja paperikankaalla päällystetyt. Selässä oli pieni reppu koulutarvikkeineen ja eväät, mai-topullo ja voileivät. Näistä matkoista jäi pikkupojan mieleeni eräs tapaus, jonka tunnelman voin vieläkin aistia.

Kerran taas kuljin aamuhämärissä tuttua polkua omissa ajatuksissani ja polun vierestä lähti iso metsälintu suurella rytinällä. Se hetki melkein pysähdytti sydämeni pelosta. Lintu meni menojaan ja minä pelonsekaisin tuntein jatkoin koulumatkaani, mutta aina samassa paikassa kiirehdin askeleitani. Tämä

koulumatkani kesti aikansa ja tuli vielä monta erilaista matkaa, kunnes vuonna 1947 rakensimme oman kodin, josta oli jo pienempänä poikana haaveillut.

Liitän tähän mukaan mummolleni Ylämaalle 1.9.1947 lähettämäni kirjeen. ”Päivää mummo

Kiitos kirjeestä ja paketista, jonka kävin hakemassa postista. Kyllä oli marjat hyvät täällä kun ei ole mitään. Yksi ainut kerta teimme mustikkasoppaa kun ei ole marjoja. Mitä sinne Ylämaahan kuuluu. Onko heikki setä käynyt lomalla. Olemme terveenä. Rakennus on kohta valmis. Uunit ovat valmiit, ikkunat ovat paikoillaan, ei puutu kuin lattia ja laki.

On ollut niin kiirettä, ettei ole ollut aikaa kirjoittaa. Tulemme 8 tai 9 aikaan pois rakennukselta. Koulusta kun pääsen pitää mennä suoraan sinne. Kouluun on viiden minuutin matka. No ei sitten muuta kuin

Näkemiin – kirjoittanut Matti P”

Pikku-Matti oli innokas auttaja myös rakentamisessa. Tavoite oli kirkas, oma koti piti saada valmiiksi. Pallon potkiminen vei kuitenkin usein voiton, kun uusia kavereita ilmaantui...

– Matti Puusa –

Kotivanki

Varhaisiin lapsuudenmuistoihini kuuluu ”kotivanki”. Nimitys on oma keksimäni.

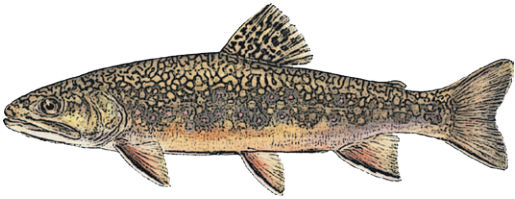
Asuimme samassa pihapiirissä isäni veljen Armas-sedän perheen kanssa palat-uamme Talvisodan evakkoudesta takaisin Karjalan Kannakselle Johanneksen pitäjän Kaijalan kylään.

Armas-sedällä oli hallussaan venäläinen sotavanki. Tuskin vähäisimpiä syitä vieraan maan vankien antamiseen maalaisisäntien hoteisiin oli maassa vallitseva ruokapula. Oman kansankin ravintohuolto noina vuosina oli vaikeasti järjestettävissä. Vuosina 1941 ja -42 pellot eivät tuottaneet riittävästi viljaa. Leipä oli siis tiukassa. Siitä syystä Kannaksellekin suopeasti myönnettiin takaisinmuuttolupia, vaikka se oli sotatoimialuetta.

Armas-sedän luokse sijoitettu Aleksei vaikutti kunnan mieheltä ja vielä hyväluontoiselta. Hän osallistui talon töihin niin kuin oli tarkoituksin. Tavallisten maatöiden lisäksi Aleksei oli kätevä käsistään ja osasi punoa pajukoreja ja tehdä myös pärekoreja. Minullekin hän teki pienen sievän pärekorin.

Yöpymispaikkana hänellä oli naapurin Sunin sauna. Ei aikaakaan, niin Alekseita ei tarvinnut pitää siellä lukkojen takana. Suhteet olivat kehittyneet niin luottamuksellisiksi, että hän kulki saunaan ilman saattajaa.

Kerran hän oli mennyt saunalle ja tuli pian takaisin innokkaasti omaa venäjän kieltään polottaen. Sauna oli puron varrella. Joku piti onkea purossa ja kai koukussa oli jokin syöttikin. Sinä iltana Aleksei toi onkea mukanaan ja koukkuun oli tarttunut kala, oliko puronieriä tai jokin muu lohensukuinen. Olihan tämä hauska tapaus.

Kesäkuussa 1944 oli jälleen lähdettävä evakkoon, kun sota vauhdilla kulki läpi Karjalan Kannaksen. Minne joutui Aleksei-vankimme, sitä ei ainakaan lapsille kerrottua.

Jälkeenpäin muistelimme näitä aikoja veljien kanssa. Miltä mahtoi Alekseista tuntua, kun joutui elämään vieraassa maassa erikielisten parissa erossa omasta perheestään ja omaisista. Ehkä kuitenkin maaseutuympäristössä olo oli turvallisemman tuntuista kuin jossakin vankilaolosuhteissa. Kohtelukin lienee ollut varsin inhimillistä. Sen käsityksen lapsikin sai, että Aleksei oli varsin tyytyväinen saadessaan olla kanssamme.

– Eila Hörkkö –

Lukijapalautetta

Törni-suvusta (Johannekselainen 1-2/2016)

Eevi Ikänen otti yhteyttä toimitukseemme ja kertoi lukeneensa äskettäin Laurin Törnin elämäkerran. Eevi kertoi myös Törnin Eemelistä, joka asui äitinsä kanssa pienessä mökissä Niemelässä ja sotien jälkeen Littoisissa. Tämä Eemeli oli monitaitoinen mies: hän mm. korjasi kelloja ja teki puutöitä. Eevin mieleen on erityisesti kaunis, sorvattu kynttilänjalka, jonka hän osti aikanaan Eemeliltä. Pohdimme, olivatko Eemeli ja Lauri sukua keskenään. Kaislahden koulupiirin kirjasta löytyi johtolankoja: Eemeli ja hänen äitinsä Maria Törni o.s. Roininen mainitaan sivulla 66.

Törnin mummo ja Eemeli Niemelässä

Eemeli, Emil Aleksander Törni syntyi v. 1888 Kaislahdessa Mikko Matinpoika Törnin ja Maria Antintytär Roinisen nuorimmaisena. Vanhemmat sisarukset olivat syntyneet Rokkalassa, Koskella. Eemelin isänisänisä oli Antreassa syntynyt Juhana Mikonpoika Törni (1753-1810). Eemeli ja Lauri Törnin isä olivat kolmannet serkut.

Yrjö Ahjosaari pistäytyi toimistolla ja hänkin kertoi tunteneensa Eemelin, joka myös parturina. Littoisten pikkupojat, varmaan myös isommat, kävivät leikkauttamassa tukkansa Eemelillä. Eemeli tiedusteli asiakkaan toivetta leikkumallista kysymyksellä ”Ajetaaks rajan kans vai ilman?”.

Kaislahtelaiten kirjassa on Sirkka Korhosen (s. Vanninen) muistelmia Lapsuuden kultamailla, jossa hän mm. kertoo Törnin mummosta ja hänen pojastaan (s. 177): ”Ja Törnin mummo ansaitsee oman mainintansa, hän oli suloinen mummo, asui yhdessä poikansa kanssa. Hän osasi paljon vanhoja lauluja mm. pramiasta piistä, joka leivän päälle tallasi. Laulu oli Baijerista jo 1200-luvulta. Poika Eemeli korjasi kelloja ja suutaroj ja teki mitä vaan, jopa paikkasi hampaansakin. Hänellä oli suuritorvinen kramofooni ja kidekone, jota koko kylän väki kävi kuuntelemassa. Eemelillä oli Nisse-niminen koira, joka osasi tehdä monenlaisia temppuja, itki ja hyppäsi korkealle. Juhlissa Törnin mummo piti mustaa hattua, jossa oli hapsut. Mummo kävi hyvin useasti meillä ja tykkäsimme kovasti mummosta. Hän asui kylätien varressa ja ikkunalla kukki pelargoonit ja palssamit ja mielellään lapset kävivät hänen luonaan. Mummo tarjosi rupipulaa. Se oli sellaista pullaa, josta rei’istä tuli sokeri nyppylöiksi, ihan ruvennäköiseksi. Siksi tuo nimi.”

Pellervo Mäkisen kanssa keskusteltiin Törneistä. Pellervo kertoi Kolmikesälässä, Paavolaisella olleen aikanaan palvelustyttönä Ella Törne. Mahtoiko hän olla Johanneksen Törnejä?

Törnet Kuolemajärvellä

Siirtokarjalaisten tie-kirjasarja on puutteistaan huolimatta oiva lähde sukututkijoille. Ella Törnien juuret johtivat Johannekseen, josta eräs esi-isä oli muuttanut Uudellekirkolle, sieltä Kuolemajärvelle ja edelleen Koivistolle. Ella Törnien isoisä Emanuel oli Kaislahden Eemeli Törnin serkku.

Pellervo lähetti otteen Raili Tabermanin kirjasta *Seivästö merimäki-majakka*. Sivulla 94 kerrotaan Kuolemajärven Törne-suvusta:

”Myllyt ja saha. Vuosisadan (1800-1900) vaihteen tienoilla asettui peräkylään mylläriksi Emmanuel Juhonpoika Törni Uudeltakirkolta, jossa hänellä oli ollut mylly omaisten muistelemassa Rasvatussa. Suomen teollisuushallituksen vuosien 1885-1908 tilastot kertovat, että E. Törni on omistanut myllyn Uudenkirkon Leistilässä. Emmanuel Törni tai Törne, nimen kirjoitusasu vaihtelee eri asiakirjoissa, oli syntynyt vuonna 1855 Johanneksessa, jonne hänen isoisänsä isä oli 1800-luvun alussa muuttanut Antreasta. Esi-isät Mikko, Juho ja Matti, 1700-luvun alkupuolelta

asti olivat olleet sahureita, sahan tai lasitehtaan työntekijöitä ja mylläreitä, kuten Emmanuelin isä Juhokin. Emmanuel avioitui vuonna 1881 savolaisen Katrina Turpeisen kanssa ja rippikirjan mukaan he asuivat Johanneksen Kaislahdessa, kunnes 1888 muuttivat Uudellekirkolle lastensa Juhon, Aleksanterin, Oton ja Immanuelin (Manun) kanssa.

Tiedetään kuitenkin, että Törnet olivat vuosikausia keisarin palveluksessa. Todennäköisesti pariskunta suuntasi heti 1881 Venäjälle keisarin maatilalle, jossa Emmanuel osallistui tilan hoitoon sekä mahdollisesti myllytoimintaan ja Katriina puolestaan oli meijerikkönä. Näistä töistä siirryttiin sitten 1888 pyörittämään omaa mylly-yritystä Uudellakirkolla ja perheeseen syntyivät vielä tyttäret Silja sekä pojat Pekka, Mikko ja Emil.

Seivästöllä Törne pystytti Uudenkirkon rajalla olevaan, jossa luultavasti aiemminkin oli ollut mylly, vesiratasmyllyn, joka myöhemmin muutettiin turbiinikäyttöiseksi. Samassa yhteydessä oli myös pärehöylä. Mylly palveli oman kylän lisäksi Toivolan ja Sortavalan sekä muiden lähikylien asukkaita. Viljat jauhettiin aluksi kuorineen, tattarista ja kaurasta valmistettiin ryynejä, myöhemmin tehtiin vehnäjuuhojakin. Jauhattajat tulivat myllyyn tarpeen vaatiessa. Vuoroaan odottelijoille oli tehty ”pömpeli” odotustilaksi. Reino Maununpoika Törne muistelee, että 80 kilon säkin jauhamiseen meni noin puolisen tuntia.

Emmanuel ja Katriina Törnien lapset olivat monitaitoisia ja heillä oli musikaalista lahjakkuutta. Aleksanteri, Manu ja Pekka soittivat aikanaan seitsikossa, jolle konsuli Josef Sabitskyi oli lahjoittanut torvet sekä esiintymisasut. Juhon soitin lienee ollut viulu, Mikko veteli haitaria ja Otto näppäili kannelta. Kun sitten isä Emmanuel kuoli, pojat jatkoivat myllytointa. Yhdestä myllystä ei riittänyt tietysti elantoa, niinpä Otto hakeutui ensin Muurilaan ja sieltä Humaljoelle mylläriksi. Juho rakensi etukylään vaimonsa Lovisan kotitilan maille ja kalasti, sekä käteväenä miehenä teki murarin ja kirvesmiehen töitä. Myllyä pitivät vuorovuosin Pekka, Aleksanteri ja Manu sekä lopulta vain kaksi viimemainittua, kun Pekkakin muutti peräkylään. Hän ja Mikko olivat ostaneet Urtjeffin maat. Väki väheni,

kun Silja muutti Helsinkiin. Nuorin poika Emil ja Katri-äiti asuivat kaiken aikaa myllyllä.

Vuonna 1914 oli Törnellä kaljaasi Meritähti, mutta seilausaika ei enää kestänyt kauaa. Valtteri Mikonpoika Törnien tietämän mukaan vanhimmat pojat olivat mukana laivatöissä ja venäjän kielen taitoisina taisivat kaupanteon, jossa pietarilaisille mieleinen ”natsaju” saattoi kaksinkertaistaa tulot. Maanviljelystä oli jonkin verran ja kalastusta harjoitettiin kotitarpeiksi ja monenmoista muutakin puuhaa riitti käsistään taitaville. Manu oli rakennustöissä, muun muassa remontoimassa osuuskupan päämyymälää ja viimeinen työ oli sivumyymälän rakentaminen Toivolaan. Näissä nikkaroinneissa Reino oli apupoikana niin kuin myllyssäkin.

Oton perhe Humaljoella kasvoi. Vaimo Elsa o.s. Kettinen ja lapset: Helli, Ella, Kerttu, Rauha, Hannu, Eero, Jaakko, Katri ja Heikki.”

Aatelissuku Törne, von Törne

Ruotsissa on vaikuttanut aatelinen Törne-suku. Onko sillä ja Antreassa esiintyneellä ja sieltä muualle levinneellä Törne-/Törni –suvulla ? DNA-testi sen kai kertoisi. Aatelissuvun vanhin tunnettu esi-isä on tullikirjuri Nils Larsson (k. 1589) Tukholmasta. Hänen poikansa, Tukholman pormestari, Svean hovioikeuden asessori, kihlakunnantuomari Olof Nilsson oli naimisissa Barbara Törnien kanssa. Heidän jälkeläisensä ottivat käyttöön äitinsä sukunimen. Sukuhaaroista aateloitiin neljä, yksi nimellä Törne (nro 1419) ja kolme nimellä von Törne (nrot 1797, 1824 ja 1857).

Kenraalimajuri Peter Törne aateloitiin heinäkuussa 1731 nimellä von Törne ja esiteltiin Ritarihuoneella numerolla 1857. Sukuhaara asettui Suomeen, jossa sen miespuolinen linja sammui vuonna 1974 ja naispuolinen vuonna 2004. Peter Törnien jälkeläisistä lienee tunnetuin yksi Vänerikki Stoolin tarinoiden sankareista, Johan Reinhold von Törne (1752–1810). Hän kunnostautui Porrassalmella sekä Suomen sodassa vuosina 1808–09. J. R. von Törne toimi pataljoonan päällikkönä Lapuan, Alavuden sekä Oravaisten taisteluissa. (Wikipedia)

Suvusta nro 1824 oli Lars, Laurentius von Törne (1738-1794), joka pääsi ylioppilaaksi Turussa v. 1754. Hän toimi mm. Turun hovioikeuden auskultanttina ja ylimääräisenä kanslistina, oli Suomen tykistöpataljoonan sotatuomari, Hattulan kihlakunnan ja Raaseporin läänin tuomiokunnan tuomarina 1771-1783 sekä valtiopäivämiehenä 1760-1762. Naimaton. (http://www.helsinki.fi/ylioppilasmatrikkeli/henkilo.php?id=7780)

Pohjan pitäjän historian, osa III, mukaan Lars von Törne oli ”kunnianarka ja tunnontarkka virkamies, joka koetti palauttaa kihlakunnanoikeuden aivan kuluneen arvovallan” ja: ”Historian valossa hän esiintyy yksinäisenä ja hiukan sopeutumattomana kavaljeerina, joka huonosti sopi siihen maalaisympäristöön, jossa hän joutui vaikuttamaan.”

– Marjatta Haltia –

Kalevala aalloilla -risteily

Karjalan Liitto järjesti Kalevala-risteilyn 27.-28.2.2016. Lähtö oli Turusta lauantai-iltana. Meitä oli kaikkiaan 130 osallistujaa. Viking Grace -laiva oli aivan täynnä. Olihan silloin myös koulujen talvilomaviikot. Lauantaina yhteistä ohjelmaa oli vain buffet-illallinen, jonka jälkeen jokainen sai viettää iltaansa haluamallaan tavalla.

Sunnuntaiaamuna, Kalevalanpäivänä, runsaan aamupalan jälkeen kokoonnuimme seminaariimme laivan pääkokoustilassa klo 9. Seminaarin avasi Karjalan Liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg**. Puheenjohtaja **Marjo Matikainen** oli estynyt yhteiskuntasopimusneuvottelujen vuoksi. Satu oli Kalevalanpäivän kunniaksi pukeutunut fereesiin. Osallistujien joukossa oli myös muita fereesiin sekä myös kansallispukuun pukeutuneita. Alkusanon jälkeen Turun Torkkelin Killan puheenjohtaja, näyttelijä **Tapio Kouki** toimi seminaarin isäntänä. Alkuun kajautimme hänen esilaulamanaan Karjalaisten laulun. Tämän jälkeen hän lausui **Veikko Sinisalon** tunnetuksi tekemän **Jorma Etton** kirjoittaman runon Suomalainen. Sen jälkeen emeritusprofessori **Kari**

Immonen luennoi aiheesta Pieni ja suuri Kalevala.

Kuulimme **Porthanista**, **Snellmanista**, **Runebergistä**, **Topeliuksesta** ja **Lönnrotista** suomalaisuuden luoja. Heidän aikanaan Suomea ei vielä ollut, vaan he loivat suomalaisuutta. Lönnrot Kalevalallaan loi Suomelle historian ja nosti Suomen kansakuntien joukkoon. Hän mainitsi myös, että nykyään Kalevala-mytologia elää Etelä-Euroopassa nuorten hevimusiikin maailmassa. Kaikki me myös tunnemme Kalevalakorun sekä yritysmailmasta ovat tuttuja Ilmarinen, Tapiola ja Sampo.

Seuraava luennoitsija oli taidehistorioitsija, kirjailija **Anna Kortelainen**. Hänen aiheensa oli Kansanmiehen Kalevala. Hän kertoi Viipurilaisesta isästään **Reino Peltosesta**. Kortelainen

ei ole koskaan tavannut isoisäänsä, mutta hän on julkaissut isoisänsä esseitä ja kirjoituksia. Isoisä ei saanut käydä koulua, mutta hänenkin tuotannossaan Kalevala on taustalla.

Kahvitaun jälkeen oli ohjelmassa Runonlaulut ja itkut ennen ja nyt. Äänellä itkijät ry:stä oli puheenjohtaja **Pirkko Fihlman**, joka itki ”Entiset emosest”. Hän kertoi, että itkeminen on vanhempaa kuin runonlaulu. Sitä esiintyy alkuperäiskansojen piirissä ympäri maailmaa. Itkijät hoitivat ennen myös yrteillä ja loitsuilla. 1998 järjestettiin Suomessa ensimmäinen itkijäkurssi ja nyt on jo koulutettu 1611 henkilöä. Perinnetaitaja **Virve Kallio** lauloi meille perinnerunoa sekä toimi esilaulajana ja pääsimme kaikki mukaan runonlaulantaan. Seminaarin jälkeen kiinnostuneilla oli mahdollisuus osallistua Tee oma itku -työpajaan.

Karelianismia kansanrudesta kotiseutukaihoon

Seminaari jatkui Kari Immosen luennoilla Karelianismia kansanrudesta kotiseutukaihoon. Kuulimme miten Porthan (1739 -1804) jo sijoitti suomalaisen alkukodin Karjalaan. **A.W.Ervastin** kirja Muistelmia matkalta Venäjän Karjalassa 1860-luvulla loi yhtenäistä Karjalaa, jota Akateeminen

Karjala-Seura AKS jatkoi toisen maailmansodan aikana. Kuulimme myös **Olavi Paavolaisen** kirjoituksista sotien aikana. Mainittiin myös **Sibeliuksen** Karelia-sarjat ja näimme kuvataiteilijoiden (**Gallen-Kallela**, Halonen ym.) hienoista teoksista kuvia karelianismin ajalta. Kuulimme Immosen ajatuksen, että aikaisemmin Karjalaan luettiin Viena, Aunus ja Laatokan-Karjala ja vasta 1920 ja 1930-luku teki Kannaksesta karjalaisen!

Viimeisenä oli Anna Kortelaisen luento Valokuvakirjojen Viipuri. Näimme kuvia kirjoista Karjala muistojen maa sekä Rakas entinen Karjala 1930 ja 1940-luvulta. Näissä kirjoissa tulee esille, että Viipuri ei ole enää suomalainen, mutta ei vielä venäläisenkään. 1954 julkaistu kirja Viipuri tänään kertoi mitä 10 vuotta sodan päättymisen jälkeen oli tapahtunut Viipurissa.

Tapio Kouki esitti meille luentojen välillä myös **Maritta Lehtiön** runoja. Lisäksi hän luki **Lauri Pönkän** novellin ja lausui **Eeva-Liisa Mannerin** runon Mustaa ja punaista.

Päivä oli antoisa ja iltapäivällä meillä oli vielä yksityinen ostosaika ja yhteinen buffet-ruokailu.

– Hannele Kajander –

– Puusan suku –

Sukumme tapaaminen on 14.5.2016 klo 13.00.

Kokoontumispaikka on, kuten edellisellä kerralla Kaimalan Karhulampi, osoite: Kaimalantie 140, Paimio.

Pyydämme Teitä ilmoittamaan tulostanne 30.4.2016 mennessä jollekin seuraavista:

Eira Pusa 040-5969902 tai joupusa@gmail.com, Satu Tuominen 040-5383748 tai satu.tuo@elisanet.fi

Matti Puusa 0400-128120 tai matti.puusa@hotmail.com

Ruokailun hinta aikuiset 30 € ja lapset 4-12-v 15 €. Maksu paikanpäällä (mielellään tasaraha).

Toivotamme Teidät sukumme jäsenet lämpimästi tervetulleiksi.

– Eira Pusa, Satu Tuominen, Matti Puusa –

Talvinen vierailu Johannekseen

Osa Viipuriin 5. maaliskuuta suuntautuneen viikonloppumatkan osallistujista halusi käydä myös talvisessa Johanneksessa tapaamassa paikallisia tuttuja Sovetskin Lada-keskuksessa.

Matkalaisilla oli taas viemisinä merkitävä määrä humanitaariseen apuun tarkoitettuja tavaroita, kuten vaatteita ja vaippoja, joita vastaanottokeskukseen

väki jakaa apua tarvitseville vanhuksille. Paikan päällä Johanneksessa **Boris** jo odottikin Ritvan Matkat / Startoursin bussia, ja näin avustustarvikkeet saatiin

Talvimaisema Vaahtolan LaivarannastaRakokivelle.

perille. Hyvin kiitollisina toimitetusta avusta keskuksen työt tarjosivat voileipiä ja hedelmiä kahvin ja teen kera. Kahvihetkeä ja iloista yhdessäoloa vietettiin ladalaisten kanssa parisen tuntia, ja saimme heiltä lämpimän kutsun tulla taas uudelleen vierailulle. **Galina**-johtajatar lupasi matkaa järjestäneille **Ritvalle** ja **Arille**, että ensi vierailulla he haluavat tarjota ryhmälle musiikkiesityksen! Ritva järjestääkin 19. – 21. elokuuta matkan kesäiseen Johannekseen, ja majoitus on silloin Lokki-hotellissa. Matka on samalla **Matti ja Helena Pentin** sukuhaaran kantaisän Matti Pentin syntymän 200-vuotisjuhlamatka. Matkan ohjelmasisällöstä lisää kevään kuluessa lehtemme Johannekselaisen sivuilla sekä Matti Pentin jälkeläiset -facebook-sivulla.

Johannesterveisin

– Hannu ja Sirpa –

Johannekselainen

Johannekselainen ilmestyy n. 10 kertaa vuodessa

Kustantaja ja julkaisija:

Johannes-Seura ry

Toimisto:

Myllytie 1 (Kirkonkulma) 21500 Piikkiö, puh. 02-4795 118

Avoinna: **keskiviikkoisin** klo 12-17 ja kuukauden ensimmäisenä ja **kolmantena arkilauantaina** klo 10-15. (ks. sivu 2)

www.johannes.fi

sähköposti: Johannesseura@elisanet.fi

Päätoimittaja:

Hannu Rastas, Saksantie 89, 21500 Piikkiö

Puh: 050-3541 363

Sähköposti: hannu.rastas@dlc.fi

Lehtitoimikunta:

Marjatta Haltia, Liisa Katajainen, Sari Scimone,

Kaija Sipilä ja päätoimittaja.

Lehden toimittajia:

Kaikki lukijamme, johannekselaiset ja heidän ystävänsä.

Ilmoitushinnat: 0,55 €/palstamm (perusteena 4-palstainen sivu, palstan maksimileveys 70 mm).

Säännöllisistä jatkuvista ilmoituksista alennus.

Kuolinilmoitukset: *Leveä palsta (Kapea palsta)*

- korkeus enintään 8 cm = 65 € (40 €)

- korkeus enintään 10 cm = 85 € (50 €)

- korkeus enintään 12 cm = 100 € (60 €)

Kiitosilmoitukset: 5 €.

Tilaushinnat vuonna 2016:

Vuosikerta 30 € Suomi ja Ruotsi, muut maat 35 €.

Piikkiön Osuuspankki FI54 4714 1020 0595 46.

Toimituksellinen aineisto:

Lukijoiden kirjoituksia ja kuva-aineistoa otetaan muokattavaksi julkaisemista varten tai julkaistavaksi sellaisenaan.

Vastuu ja päätökset julkaisemisesta ovat toimituksen. Julkaisemisen jälkeen alkuperäiset kuvat palautetaan, muu aineisto pyydetään.

Vastuu ilmoituksista:

Puhelimitse annettuihin ilmoituksiin sattuneista virheistä lehti ei vastaa. Ilmoituksen poisjäämisestä tai muusta julkaisemisesta sattuneesta virheestä lehden vastuu rajoittuu enimmillään ilmoituksesta maksetun hinnan palauttamiseen.

Taitto: Esa Haltia

Sata-Pirkan Painotalo Oy

Päättilän koulupöytäiläiset

KEVÄTTAPAAMINEN

La 16.4.2016 klo 13.00 Littoisten monitoimitalolla

Haastellaa, laulellaa ja kohviä saattaa.

Pien paketti mukkaa.

Tervetulloo Littoisii

Johtokunta

Kotiseutumatka Viipuriin 28.-30.6.2016 (Tiistai-torstai)

Käynti myös Kaislahti, Hannukkala, Uuras. Majoittuminen Viipurissa hot. Druzhbassa.

Ilmoittautuminen Turun Neva Tours, Saija, p. 02 2504 655.

Matkan vastuullinen järjestäjä Turun Neva Tours.